

Поняття медичної помилки

Коробов В. студент групи Ю-84

Науковий керівник – Сайко Л.Ю., ст. викладач кафедри права СумДУ

Медицина є найбільш складною формою людської діяльності вимагає глибоких спеціальних знань, практичних навичок, високих душевних якостей. Протягом століть до представників медичної професії пред'являлися вимоги про недопущення помилок. Проте лікар помиляється тому, що має справу з дуже складним людським організмом, щодня стикається з нетиповими завданнями, нетиповим перебігом патологічних процесів, та й медична наука недосконала.

У зв'язку з цим на даний момент є актуальним питання правового регулювання діяльності медичних працівників, а особливо відносин які виникають після настання такого юридичного факту як медична помилка.

Для того, щоб в повній мірі врегулювати відносини пов'язані з медичними помилками необхідно насамперед на законодавчому рівні закріпити поняття медичної помилки. Нажаль в сучасному медичному законодавстві визначення даного поняття не закріплено. Були зроблені законодавцем спроби визначити нормативне закріплення в законопроекті «Про права пацієнтів в Україні » від 2005 року, але таке визначення залишилося лише в проекті [1]. Що стосується визначення лікарської помилки, то з точки зору медичних працівників вони розуміють що лікарська помилка, відповідальності не викликає ані дисциплінарної, ні адміністративної, ні кримінальної, оскільки є добросовісною помилкою, ніяк не пов'язаною з халатністю, професійною недбалістю й тим більше прямим умислом. Це ті помилки, які трапляються через те, що професійні можливості завжди є обмеженими досягнутим рівнем розвитку медичної науки й клінічної практики. Що стосується точки зору юристів то вони вважають особливістю лікарської помилки є неможливість для лікаря будь-якої спеціальності її передбачити, а надалі запобігти наслідкам. У практиці юристів і медичних працівників до лікарських помилок відносять незлочинну оману лікаря в його професійній діяльності, якщо при цьому виключається недбалість, несумлінність, самовпевненість, байдужість. Отже ми бачимо, що думки як юристів так і медичних працівників дещо схожі в питанні розумінні поняття медичної помилки, залишилося лише щоб такої й думки дійшли законодавці та в нормативному порядку визначили дане поняття [2,с.455].

Також важливим моментом для визначення суті медичної помилки є необхідність розуміння причини виникнення таких помилок, так зокрема до причин лікарських помилок можна віднести стан розвитку медичних знань, імовірність нетипового протікання хвороби в певного пацієнта, викликану особливостями його організму, рівень кваліфікації, професійний досвід лікарів, обладнання медичних закладів діагностичною технікою, їх забезпеченість лікарськими засобами. До цього можна додати й те, що постійно з'являються нові захворювання, а відомі, проте які рідко зустрічаються на практиці, теж можуть становити собою серйозну діагностичну проблему. Можливі й змішані захворювання, які важко розпізнати й лікувати [3].

Типовим випадком лікарської помилки є безпідставне призначення лікарських засобів. Часто цим грішать молоді лікарі, які з добрих намірів призначають хворому низку медикаментів на всі випадки життя: від голови, від серця, від безсоння. А це призводить до порушення балансу обміну речовин. Людина починає почувати себе гірше, скаржитися на новий симптом і отримує черговий препарат. Потім досвідчений лікар перекреслює всі призначення, залишаючи лише аскорбінову кислоту, і хворий одужує. Іншими поширеними випадками є користування ампулами без етикеток, внаслідок чого хворому вводилися не ті препарати; забудькуватість хірургів, коли в черевній порожнині після операції лишають предмети, як-то затискачі, серветки, тампони. Відомі також випадки з досвідченими лікарями, які підписували епікриз, а потім, шоковані, віталися з «покійником» у коридорі клініки.

У зв'язку з тим, що нормативно не визначення поняття медичної помилки, виникає багато суперечок, щодо класифікації таких помилок, але останнім часом в юридичній літературі зустрічається поділ медичних помилок на релевантні та не релевантні в залежності

від виду медичної помилки буде й визначатися відповідальність медичного працівника чи то вона буди цивільно-правова, кримінальна або інша відповідальність передбачена законом.

Спочатку розглянемо питання про розуміння релевантної лікарської помилки як суб'єктивної хибної думки, що має кримінально-правове значення.

Здійснюючи той чи інший акт поведінки, кожна людина по-своєму сприймає і оцінює фактичні обставини. Навіть якщо в свідомості суб'єкта правильно відображається об'єктивна дійсність, він може неправильно її витлумачити. Тому помилка можлива як на етапі чуттєвого пізнання, так і на раціональному етапі.

Для релевантної лікарської помилки характерно, перш за все, хибність переконань медичного працівника відносно розвитку причинного зв'язку між обраним методом надання медичної допомоги і спричиненим наслідком (смерть пацієнта, нанесення його здоров'ю шкоди різного ступеня тяжкості). Саме така хибна думка характеризується виною в формі необережності.

При релевантній лікарській помилці особа може помилятися щодо властивостей тих факторів і обставин, які, на її думку, повинні були знаходитися на лінії розвитку причинного зв'язку між її діями і суспільно-небезпечними наслідками, і попередити настання останніх - в цьому випадку можна говорити про вину у формі злочинної недбалості [4].

При злочинній недбалості медичний працівник не передбачає можливості настання суспільно-небезпечного результату, бо отриманий наслідок різко не відповідає характеру здійснених дій. Наслідки є ніби побічним результатом його діяльності, направленої на досягнення зовсім іншого результату. Адже саме тому, що особа могла і повинна була передбачити настання суспільно-небезпечних наслідків, вони і ставляться їй у вину.

Отже під релевантною поведінкою слід розуміти хибну думку відносно розвитку причинного зв'язку між обраним видом і способом надання медичної допомоги та отриманим результатом.

Релевантні медичні помилки саме ті проступки які за наявності певних умов мають ознаки складу злочину передбаченого відповідними статтями ККУ, але склад злочину буде мати місце лише за умов, що релевантна поведінка характеризується такими умовами як: дії медичного працівника були явно неправильними, суперечили загальноновизнаним і загальноприйнятим правилам медицини; медичний працівник міг і повинен передбачити, що дії його неправильні і тому можуть нанести шкоду хворому; ці неправильні дії «сприяли» (прямо або опосередковано) настанню негативних наслідків - смерті хворого або нанесенню «суттєвої» шкоди його здоров'ю

На основі вище викладеного, релевантну лікарську помилку можна визначити як хибне переконання медичного працівника відповідної кваліфікації і професійного профілю відносно характеру, виду і обсягу медичної допомоги, які призвели по необережності до нанесення шкоди життю або здоров'ю пацієнта, якщо надання такої допомоги входило до кола професійних обов'язків медичного працівника.

Відповідно до найпоширенішої в доктрині позиції, не релевантна помилка – це помилка яка виключає провину діяння, може мати місце лише коли вона є «істотною» і має «пробачливий» характер. Пробачлива або сумлінна помилка означає, що особа при найуважнішому й сумлінному відношенні до справи не могла уникнути цієї помилки, а отже, ця помилка не може бути поставлена їй в провину.

Існує об'єктивний і суб'єктивний критерій «пробачливої» помилки: вона має місце, якщо суб'єкт не був зобов'язаний або не міг усвідомлювати помилковості свого уявлення про властивості вчиненого діяння. При цій умові помилка породжує ситуацію суб'єктивного випадку й виключає кримінальну відповідальність суб'єкта. Отже, в цьому випадку помилка спричиняє ненавмисне заподіяння шкоди.

Отже, за своєю юридичною природою нерелевантна лікарська помилка є видом ненавмисного заподіяння шкоди.

Суб'єкт нерелевантної лікарської помилки такий самий, що й при релевантній, - медичний працівник. Однак для визнання помилки нерелевантною повинен бути встановлений хоча б один з альтернативних факторів: відсутність у медичного працівника реальної можливості надати належну медичну допомогу, адекватну фактичним обставинам.

Обрано апробований варіант медичної допомоги, що не дав очікуваного позитивного результату в конкретному випадку.

Юридичною підставою виключення кримінальної відповідальності при нерелевантній лікарській помилці є відсутність необережного (недбалого або легковажного) відношення медичного працівника до наслідків у вигляді заподіяння шкоди життю або здоров'ю пацієнта.

Так підводячи підсумки можна стверджувати, те що головною проблемою у розмежуванні медичних помилок та відповідальності за їх допущення є відсутність нормативного закріплення визначення медичної помилки, а це в свою чергу впливає й на класифікацію такого роду помилок та на вид відповідальності який необхідно застосовувати до медичного працівника.

Список використаних джерел

1. Антонов С. В. Медична помилка: юридичний аспект / С. В. Антонов / Управління закладом охорони здоров'я. – № 8. – 2007. - Електронний ресурс . - Режим доступу. – [<http://www.medlawcenter.com.ua/ru/publications/75.html>]

Стеценко С. Г. Медичне право України: підруч / С. Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта. – К.: Всеукраїнська асоціація видавництв «правова Єдність», 2008. – 507 с.

2. Ковтун Л. Проблеми правової кваліфікації лікарської помилки/ Л.Ковтун // Правовий тиждень. - 2008 р. - №52-53.- с. 125-126. - Електронний ресурс . - Режим доступу: [<http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=844>].

3. Кибальник А.Г., Старостина Я.В. Лікарська помилка і кримінальна відповідальність/А.Г.Кибальник, Я.В.Старостина // Жіночий лікар. - №5. – 2008. - с.44. – Електронний ресурс . - Режим доступу. – [<http://z-l.com.ua/ua/article/230>].